

Ert tjänsteställe, handläggare
Kansliråd Walo von Greyerz,
Justitiedepartementet, Straffrättsenheten

Ert datum
2018-06-05

Er beteckning
Ju2018/02596/L5

Vårt tjänsteställe, handläggare
Försvarsjurist Charlotta Viktorin,
charlotta.viktorin@mil.se

Vårt föregående datum
2018-09-10

Vår föregående beteckning

Yttrande över remiss av SOU 2018:33 Aggressionsbrottet och ändringar i Romstadgan

Svar senast
2018-09-10

Bakgrund

Försvarsmakten har i en remiss den 5 juni 2018 anmodats att yttra sig över betänkandet Aggressionsbrottet och ändringar i Romstadgan (SOU 2018:33).

Yttrande

Aggressionsbrottet

Försvarsmakten har inget att invända mot de skäl som i utredningen framförs för att Sverige bör tillträda Kampalaändringarna av Romstadgan avseende tillägget av ett aggressionsbrott.

Försvarsmakten anser dock att ett tillträde till denna ändring av Romstadgan inte bör ske innan det har genomförts en ordentlig analys av de juridiska aspekterna av aggressionsbrottets utformning, liksom av de potentiella risker rörande svensk politisk och militär handlingsfrihet som ett tillträde till aggressionsbrottet skulle medföra.

Försvarsmakten menar att eftersom det är fråga om att införa ett individuellt straffansvar i en komplex folkrättslig och säkerhetspolitisk kontext borde de konkreta juridiska (straffrättsliga) implikationerna av aggressionsbrottet utredas närmare innan ett tillträde kan bli aktuellt. Försvarsmakten vill i sammanhanget särskilt påpeka följande.

Den närmare implementeringen och möjliga framtida tillämpningen av aggressionsbrottet kan medföra konsekvenser för Försvarsmaktens verksamhet

(CVI)

och militära befattningshavare. Som utgångspunkt måste ett individuellt straffansvar för högre militära chefer vara klart avgränsat och förutsebart. En fråga som särskilt bör ses över inför en ratificering och införlivande av aggressionsbrottet i svensk straffrätt är därför de aspekter av brottsdefinitionen som gör det straffbara området beroende av faktorer som inte är klart förutsebara när politiska och militära beslut fattas, såsom folkrättslig utveckling och säkerhetspolitiskt sammanhang. Frågan om hur så kallade humanitära interventioner – dvs. militär intervention i syfte att hindra grova och systematiska brott mot mänskliga rättigheter inom en annan stat – kommer att bedömas är ett belysande exempel. En humanitär intervention innebär per definition en inblandning i en annan stats inre angelägenheter med militära medel. Om interventionen sker utan stöd i en säkerhetsrådsresolution under kap. VII i FN-stadgan finns det enligt Försvarsmaktens uppfattning för närvarande inget tydligt folkrättsligt mandat för ett sådant agerande. Samtidigt existerar det en relativt bred politisk uppfattning bland stater om att humanitära interventioner är angelägna. Se exempelvis det arbete som bedrivs inom FN inom ramen för ”responsibility to protect” (R2P). Det är i denna kontext inte helt lätt att förutse hur framtida humanitära interventioner kommer att bedömas i relation till aggressionsbrottet i Romstadgan, och då kanske särskilt frågan om dessa militära insatser är av en sådan ”karaktär” att de kan anses utgöra en ”uppenbar överträdelse av FN:s stadga” (jfr definitionen av ”aggressionshandling” i art. 8a 1 p).

Det finns även andra delar av hur aggressionsbrottet definieras enligt Romstadgan som är otydliga och öppna för olika tolkningar, vilket bör belysas inför en ratificering av denna ändring av Romstadgan och införlivande av aggressionsbrottet i svensk straffrätt. Exempelvis framstår den del av definitionen som anger att en ”aggressionshandling” kan bestå av ”... *en stats användning av väpnat våld ... [som] på något annat sätt [är] oförenligt med Förenta nationernas stadga. ...*” som alltför allmänt hållen och öppen för olika tolkningar. Särskilt inför en införlivning av aggressionsbrottet i svensk straffrätt vore det önskvärt att det straffbara området i den delen förtydligas genom tolkningsförklaringar och belysande exempel. Det bör likaså göras tydligt huruvida den uppräknade av handlingar i definitionen av aggressionsbrotter som anges vara straffbara ”aggressionshandlingar” ska ses som uttömmande eller enbart exemplifierande.

Definitionen av ”aggressionsbrott” i Romstadgan tar inte heller hänsyn till utvecklingen i cyberarenan och den typen av nya militära asymmetriska hot som brukar benämnas ”hybridkrigföring”. Det är därmed svårt att förutse om sådana handlingar är att betrakta som aggressionshandlingar, eller om den stat som reagerar på sådana handlingar genom användande av militärt våld är att betrakta som aggressor. Även dessa frågor förtjänar att belysas inför en ratificering av denna ändring av Romstadgan och införlivande av aggressionsbrottet i svensk straffrätt.

De oklarheter som för närvarande omger definitionen av aggressionsbrottet skulle kunna medföra att militära chefer inte anser sig kunna medverka till en viss insats i situationer när rättsläget är osäkert (t.ex. i en så kallad humanitär intervention), även om regering och riksdag ställer sig bakom insatsen i fråga. En sådan situation skulle exempelvis kunna uppstå när säkerhetsrådet är blockerat och territorialstaten inte lämnar sitt samtycke till ett militärt ingripande samtidigt som den humanitära situationen på marken kräver ett ingripande (jfr bl.a. läget i Syrien). Även möjligheten att agera i andra internationella militära insatser som saknar ett tydligt folkrättsligt stöd, t.ex. vissa former av militärt agerande i närområdet inom ramen för den svenska solidaritetsprincipen, skulle kunna begränsas pga. bundenheten till aggressionsbrottet i Romstadgan. Försvarsmakten finner därför att det är angeläget att det straffbara området tydliggörs, och att de möjliga konsekvenser som ett tillträde till aggressionsbrottet i Romstadgan skulle kunna betyda för svensk politisk och militär handlingsfrihet – särskilt i ett förändrat säkerhetspolitiskt läge – belyses, inför en ratificering av denna ändring i Romstadgan och införlivande av aggressionsbrottet i svensk straffrätt.

Övriga ändringar i Romstadgan

Försvarsmakten har inget att erinra mot de övriga förslag till ändringar i Romstadgan som framgår i utredningen.

– o0o –

I ärendets beredning har kommandör Jonas Wikström och sektionschef Magnus Sandbu deltagit.

Beslut i detta ärende har fattats av chefsjurist Carin Bratt, med försvarsjurist Charlotta Viktorin som föredragande.

Carin Bratt
Chef för juridiska avdelningen

Charlotta Viktorin

Sändlista

Regeringskansliet, Justitiedepartementet (Straffrättsenheten)

För kännedom inom HKV

ÖB

GD

LEDS INRI

LEDS INRI FP

LEDS JUR

LEDS KOMM

MUST

INSS